

Tehnički fakultet u Boru Odsek za Metalurgiju

Naučna oblast (Frascati Manual)

Condensed matter physics (including formerly solid state physics, superconductivity)

Physical chemistry, Polymer science, Electrochemistry (dry cells, batteries, fuel cells, corrosion metals, electrolysis)

Environmental sciences

Thermodynamics

Chemical process engineering

Materials engineering

Coating and films

Mining and mineral processing

Nano-materials [production and properties]

Other engineering and technologies

Kratak opis ekspertize

Razvoj novih i unapredjenje postojećih procesa u ekstraktivnoj i preradjivačkoj metalurgiji. Ispitivanje i karakterizacija nestandardnih metalnih sirovina. Termodinamika i kinetika višekomponentnih metalnih i drugih sistema. Elektrohemija ispitivanja višefaznih sistema. Fenomeni prenosa u metalurškom inženjerstvu. Prerada metala u tečnom i čvrstom stanju. Razvoj, sinteza i karakterizacija metalnih materijala. Napredni metalni materijali. Metalne prevlake. Razvoj novih proizvoda na bazi metalurgije praha. Ispitivanje goriva i vatrostalnih materijala. Reciklaža metalnih materijala. Valorizacija otpadnih materijala i prečišćavanje otpadnih voda. Aspekti zaštite životne sredine u ekstraktivnoj i preradjivačkoj metalurgiji. Arheometalurgija.

Ključne reči

Ekstraktivna metalurgija, Preradjivačka metalurgija, Metalurško inženjerstvo, Napredni metalni materijali, Reciklaža metalnih materijala, Termodinamika legura, Metalne prevlake, Metalurgija praha, Zaštita životne sredine, Arheometalurgija

Realizovani i aktuelni projekti

A) NACIONALNI PROJEKTI

Naziv projekta	Broj projekta	Izvor finansiranja	Period trajanja projekta

Nov pristup dizajniranju

materijala za konverziju i

OI172060

MPNTR Republike Srbije

2011-2014

skladištenje energije

Naziv projekta	Broj projekta	Izvor finansiranja	Period trajanja projekta
Razvoj tehnoloških procesa prerade nestandardnih koncentrata bakra u cilju optimizacije emisije zagađujućih materijala	TR34023	MPNTR Republike Srbije	2011-2014
Razvoj novih inkapsulacionih i enzimskih tehnologija za proizvodnju biokatalizatora i biološko aktivnih supstanci	III46010	MPNTR Republike Srbije	2011-2014
hrane u cilju povećanja njene konkurentnosti, kvaliteta i bezbednosti			
Savremeni višekomponentni metalni sistemi i nanostruktturni materijali sa različitim funkcionalnim svojstvima	OI172037	MPNTR Republike Srbije	2011-2014
Razvoj tehnologije proizvodnje Rd katalizatora- hvatača za smanjenje gubitaka platine u visoko temperaturnim procesima katalize	TR34029	MPNTR Republike Srbije	2011-2014
Osvajanje proizvodnje livenih legura Cu-Au,Cu-Ag,Cu-Pt,Cu- Pd,Cu-Rh poboljšanih svojstava primenom mehanizma ojačavanja žarenjem	TR34003	MPNTR Republike Srbije	2011-2014

Naziv projekta	Broj projekta	Izvor finansiranja	Period trajanja projekta
Razvoj ekoloških i energetski efikasnijih tehnologija za proizvodnju obojenih i plemenitih metala	TR34004	MPNTR Republike Srbije	2011-2014
kombinacijom bioluženja, solventne ekstrakcije i elektrolitičke rafinacije			
Razvoj tehnologije za reciklažu plemenitih, retkih i pratećih metala iz čvrstog otpada Srbije do visokokvalitetnih proizvoda	TR34024	MPNTR Republike Srbije	2011-2014
Termodinamika i fazna ravnoteža lemnih materijala bez olova	ON142043	MPNTR Republike Srbije	2006-2010
Razvoj tehnologije za preradu niskokvalitetnih koncentrata bakra sa povišenim sadržajem toksičnih elemenata u cilju zaštite životne sredine	TR19030	MPNTR Republike Srbije	2006-2010
B) MEĐUNARODNI PROJEKTI			

Naziv projekta	Broj projekta	Izvor finansiranja	Period trajanja projekta
Advanced Solder Materials for High Temperature Application - their nature, design, process and control in a multiscale domain	COST MP0602	COST EU	2007-2011
Nanoalloys as Advanced Materials: From Structure to Properties and Applications (NANOALLOY)	COST MP0903	COST EU	2011-2014

Naziv projekta	Broj projekta	Izvor finansiranja	Period trajanja projekta
Modernization of Post-Graduate Studies in Chemistry and Chemistry Related Programmes-MCHEM	31 511044-TEMPUS-1-2010-1	TEMPUS EU	2010-2013
Development of Environment and Resources Engineering	37 511001-TEMPUS-1-2010-1	TEMPUS EU	2010-2014
Learning - DEREL			
Obnova nastavnih zgrada i nabavka nastavne i istraživačke opreme na Tehničkom fakultetu u Boru	EU HETIP (High Education Teaching Infrastructure Project)	EU	2010-2014
Program bilateralne saradnje Srbije i Kine- Thermodynamic investigation of Zn-Al-Me (Me=Ni,Ge,Fe) systems via comparative approach – first-principles calculation, CALPHAD and key experiments		MPNTR RS	2011-2012
Program bilateralne saradnje Srbije i Kine – Comparative thermodynamic investigation and characterization od advanced ecological shape memory alloys		MPNTR RS	2013-2014
Program bilateralne saradnje Srbije i Slovenije, Thermodynamic analysis and phase equilibria investigation in some low melting alloys in Zn-Al-Sn-Ga-In system		MPNTR RS	2014-2015

Naziv projekta	Broj projekta	Izvor finansiranja	Period trajanja projekta
Razvojni program SVIJET			
Sveučilišta u Zagrebu: Razvoj novih legura s prisjetljivosti oblika – multilateralni projekat			
Metalurškog fakulteta u Sisku		Ministarstvo znanosti	
Sveučilišta u Zagrebu (Hrvatska), Tehničkog fakulteta u Boru Univerziteta u Beogradu (Srbija) i Fakulteta z		Republike Hrvatske	2011-2015

JST SATREPS project:

Research on the Integration

System of Spatial

Environment Analyses and

JST SATREPS

2014-2019

Advanced Metal Recovery to

Ensure Sustainable Resource

Development

Primenjivi rezultati istraživanja

TEHNIČKO REŠENJE

Naziv	Osnovne karakteristike	Korisnik
Poboljšanje svojstava materijala za izradu kokila za livenje zlata i drugih plemenitih metala	M84 – bitno poboljšana tehnologija	DOO TIR Bor, RJ Proizvodnja plemenitih metala
Novi materijal Cu-Ag poboljšanih svojstava mehanizmom ojačavanja žarenjem	M82 – novi materijal	Fabrika bakarne žice Bor
Napredni shape memory CuZnAl materijal za multifunkcionalnu primenu	M82 – novi materijal	MARTENZIT, Bor
Ekološki bezolovni lem BiCuNi za visokotemperaturnu primenu	M82 – novi materijal	MARTENZIT, Bor

Naziv	Osnovne karakteristike	Korisnik
Razvoj tehnologije za preradu flotacijske jalovine primenom kombinovanog pirometalurškog i hidrometalurškog postupka u cilju dobijanja bakra i zaštita životne sredine bakra	M84 - bitno poboljšana tehnologija	TIR Bor
Mehanizam ojačavanja žarenjem u funkciji dobijanja livene Cu-Au legure poboljšanih svojstava	M82 - novi materijal	Fabrika bakarne žice Bor
Hidrometalurški postupak prerade polimetaličnih Cu-Zn-Pb sulfidnih koncentrata luženjem rastvorom sumporne kiseline i natrijum-nitrata pri standardnom pritisku	M83 - novi tehnološki postupak	RTB-TIR Bor
Ekološki bezolovni lemovi tipa Au2-8Ga25-40In12-48Sb25-40	M82 - novi materijal	MARTENZIT, Bor
Nova proizvodna linija za dobijanje bakar sulfata solventnom ekstrakcijom rudničkih voda	M83 - novi tehnološki postupak	TIR Bor
Poboljšanje mehaničkih svojstava legure sastava PdNi5 optimizacijom termomehaničkog režima prerade	M82 - novi materijal	IRM Bor

Projektantske licence

Ime	Prezime	Tip licence	Broj licence
Dragana	Živković	Odgovorni projektant metalurških procesa	385 D071 06
Nada	Štrbac	Odgovorni projektant metalurških procesa	385 D070 06

Grana primene (prema Uredbi o klasifikaciji delatnosti, Službeni glasnik RS, br. 54/10)

Eksploracija ostalih ruda metala
Uslužne delatnosti u vezi sa istraživanjem i eksploracijom ostalih ruda
Proizvodnja plemenitih i ostalih obojenih metala
Livenje metala

Kovanje, presovanje, štancovanje i valjanje metala, metalurgija praha
Obrada i prevlačenje metala, mašinska obrada metala
Proizvodnja ostalih metalnih proizvoda
Proizvodnja elektronskih elemenata i ploča
Proizvodnja mernih, istraživačkih i navigacionih instrumenata i aparata, proizvodnja satova
Proizvodnja nakita, bižuterije i sličnih predmeta
Proizvodnja medicinskih i stomatoloških instrumenata i materijala
Skupljanje, prečišćavanje i distribucija vode
Uklanjanje otpadnih voda
Tretman i odlaganje otpada
Ponovna upotreba materijala
Sanacija, rekultivacija i druge usluge u oblasti upravljanja otpadom
Tehničko ispitivanje i analize
Istraživanje i eksperimentalni razvoj u prirodnim i tehničko-tehnološkim naukama
Ostale stručne, naučne i tehničke delatnosti
Visoko obrazovanje
Pomoćne obrazovne delatnosti

Doktorske teze urađene za potrebe privrede u okviru jedinice

Ime	Prezime	Naziv teze	Godina odbrane	Mentor
Dragan	Manasijević	Ispitivanje fazne ravnoteže i termodinamička analiza sistema Sn-Sb-Me i Me-Sn-Bi	2007.	Prof. dr Dragana Živković
Ivan	Mihajlović	Termodinamička i kinetička analiza procesa prženja koncentrata bakra sa povećanim sadržajem arsena	2006.	Prof. dr Nada Šrbac

Ime	Prezime	Naziv teze	Godina odbrane	Mentor
Saša	Marjanović	Ispitivanje strukturalnih karakteristika i termomehaničkog režima obrade legura u trojnom sistemu Ag-Cu-Sn	2010.	Prof. dr Dragoslav Gusković
Aleksandra	Milosavljević	Termodinamička analiza i ispitivanje strukturalnih karakteristika bezolovnih lemnih legura u sistemu Ag-In-Cu-Sn	2010.	Prof. dr Dragana Živković
Lidija	Gomidželović	Uporedna termodinamička analiza i karakterizacija legura u Au-Ga-In-Sb sistemu	2012.	Prof. dr Dragana Živković
Srba	Mladenović	Fizičko-hemijske, mehaničke i strukturne karakteristike livenih bezolovnih lemnih legura u sistemu Sn-Zn-Me (Me=Bi,Sb)	2012.	Prof. dr Desimir Marković
Vesna	Grekulović	Uticaj hloridnih jona i benzotriazola na elektrohemski ponašanje legure AgCu50 u alkalnoj sredini	2012.	Prof. dr Mirjana Rajčić Vujasinović

Ime	Prezime	Naziv teze	Godina odbrane	Mentor
Branislav	Marković	Ispitivanje faznih ravnoteža i karakterizacija legura u sistemu Bi-Cu-Ni	2012.	Prof. dr Dragana Živković
Ljubiša	Balanović	Komparativna termodinamička analiza i karakterizacija legura u sistemu Ga-Zn-Me (Me=Al, Sn)	2013.	Prof. dr Dragana Živković
Ivana	Marković	Istraživanje efekta ojačavanja žarenjem kod sinterovanih i livenih legura sistema bakar-zlato	2014.	Prof. dr Svetlana Nestorović
Silvana	Dimitrijević	Sinteza i karakterizacija kompleksa zlata sa merkaptotriazolom kao novog elektrolitičkog kupatila za dekorativnu pozlatu	2014.	Prof. dr Mirjana Rajčić Vujasinović
Radiša	Perić	Ispitivanje ojačavanja starenjem legura sistema Au-Ag-Cu za proizvodnju nakita	2014.	Prof. dr Dragoslav Gusković

Spisak osoblja u okviru jedinice

Ime	Prezime	Nastavno / Naučno zvanje
Ljubica	Ivanić	Redovni profesor
Desimir	Marković	Redovni profesor
Svetlana	Nestorović	Redovni profesor
Dragoslav	Gusković	Redovni profesor
Svetlana	Ivanov	Vanredni profesor

Ime	Prezime	Nastavno / Naučno zvanje
Saša	Marjanović	Docent
Srba	Mladenović	Docent
Ivana	Marković	Docent
Uroš	Stamenković	Asistent
Mirjana	Rajčić Vujsasinović	Redovni profesor
Nada	Štrbac	Redovni profesor
Dragana	Živković	Redovni profesor
Dragan	Manasijević	Vanredni profesor
Vesna	Grekulović	Docent
Ljubiša	Balanović	Docent
Aleksandra	Mitovski	Asistent
Milan	Gorgievski	Asistent